

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !
Noiembrie 1988. Anul XVII. Nr. 197.

EUROPA SI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

00187 - Roma, Foro Traiano 1/A

Tel. (06) 679.77.85

PERESTROICA ȘI BUDAPESTA

Inițiativele Domnului Gorbaciov în legătură cu unele schimbări de structură ale societății sovietice, după cum o mărturisea Domnia sa, acum doi ani, au fost salutate cu entuziasm în Occident. O liberalizare dincolo de «cortină» ar fi avut ca urmare firească și o relaxare în relațiile dintre cele două blocuri, un dialog mai activ între cele două părți, o mai liberă circulație a ideilor, a oamenilor.

«Perestroica», formula magică lansată de Dl Gorbaciov și devenită rapid cunoscută pe tot mapamondul, a făcut să crească și mai mult speranțele și de unde acum câțiva ani Dl Reagan mobiliza lumea liberă într-un spectacol uriaș care să demaște forțele întunericului reprezentate de invadatorii Afganistanului, în anul acesta, cu surâsul său obișnuit cu care a cucerit lumea, Dl Gorbaciov îi prezenta, printre altele, sala din palatul Cremlinului unde se aflau menționate numele celor ce s-au învrednicit, în timp, să obțină «Crucea Sfântului Gheorghe». Antantă cordială, zâmbete, promisiuni că se vor face pași noi în domeniul dezarmării, exact în momentul în care încep să intre în dotarea armatelor celor două blocuri «armele exotice».

Până la Perestroica, relațiile dintre statele ce aparțin blocului comunist erau prezentate numai în culori deschise - înțelegere deplină, colaborare și întrajutorare frățească, etc., etc... Ne-am fi așteptat ca noua politică a Dlui Gorbaciov să ducă la o colaborare și mai strânsă a țărilor comuniste, ca sentimentele frățești de care erau animate să crească și mai mult.

Parcurgând unele publicații maghiare, mărturisesc că mare mi-a fost surpriza când am constatat că o anumită liberalizare are reacții complet opuse așteptărilor. Am avut penibilul sentiment că cei de la Budapesta trăiseră până la Perestroica o stare de refulare, de mare frustrare. Fuseseră obligați de alții să-și deghizeze sentimentele, să vorbească de prietenia seculară, când în realitate pe ei îi anima o adversitate seculară, să vorbească de dragoste frățească atunci când ei nutreau numai ură, să vorbească de înțelegere când ei nu voiau altceva decât răzbu-nare.

Respectarea riguroasă a liniei Partidului, cum fusese ea trasată de Moscova, îi obligase să respecte o fațadă de paradă a unei armonii idilice. Perestroica i-a descătușat de con-

strângeri și băieții își dau în petec cu entuziasm. Se dovedesc consecvenți și cu o bună memorie. N-au uitat nimic din ce i-a învățat regentul Horthy. Aceleași sloganuri cu iz reacționar, aceeași exacerbare a instinctelor, aceeași politică de ațâțare a Ungurului împotriva vecinilor, care nu le-ar fi înțeles și nu le-ar fi respectat misiunea istorică, preferând să rămână ei înșiși, Slavi sau Români, în loc să-și topească identitatea în masa urmașilor lui Arpad.

Între cele două războaie mondiale, strigătele de disperare ale Maghiarului de la Budapesta au stârnit curiozitatea unor oameni de bună credință din Apus, oameni care iubeau și cinsteau mai presus ca orice libertatea fiecărei națiuni de a fi ea însăși, de a trăi fără constrângeri care să-i siluiască sufletul, credințele, idealurile. Acești oameni, profund onești, au mers în România ca să vadă cum sunt «torturați» Maghiarii nevinovați. Spre marea lor uimire, și-au dat seama că Maghiarii din România, cu excepția agenților recrutați de grupările răsărite ca ciupercile în Ungaria lui Horthy, nu știau, nu auziseră că cineva atentase la libertatea lor de a vorbi, de a învăța, de a gândi în limba maternă. S-a dovedit statistic, pe baza propriilor mărturisiri, că Maghiarii din România aveau mai multe școli, mai multe asociații culturale, mai multe ziare și reviste decât în vremea stăpânirii ungare asupra Transilvaniei.

Atunci s-a văzut că strigătele de la Buda-

pesta nu erau numai false, dar că falsificau în mod grosolan o realitate cu scopuri de loc nobile - revanșă, cotropire, nimicire. Era țipătul de disperare a unui popor mic, incapabil să-și recunoască limitele propriei puteri. Iar în corul în care tonul s-a dat de alții, acest țipăt firav încerca să afirme dreptul la spațiu vital, o nouă ordine a lumii în care el voia să fie auzit și ascultat.

Și bestialitatea unui rasism criminal și-a avut și el afirmarea sa, tristă, dar spectaculoasă: 300.000 de Evrei exterminați la sfârșitul războiului, cu o viteză și disperare greu de înțeles, uciderea atâtor mii de Sârbi, Slovaci și mai ales asasinarea în chip odios a multor țărani români, vinovați că se născuseră într-un spațiu mai înainte ca Ștefan I să învețe cum să-și împreuneze degetele pentru a face o cruce.

Spectacolul se reia cu aceeași partitură, agresivitatea crește progresiv și ne întrebăm: cui folosește această îndârjire, această înverșunare națională?

Iredentismul maghiar speră într-o afirmare nouă a spiritului revizionist și revanșard dintre cele două războaie mondiale? Cultivat de cine și în ce scop?

Glasul rațiunii nu-i poate tempera pe acești turbulenți și agresivi urmași ai popoarelor de stepă? Nu este nimeni care să le demonstreze că pacea și buna vecinătate sunt de preferat crimei?

Să fie aceasta în spiritul Perestroicăi?

I. VEVERCA

PROFESORULUI I.C. DRAGAN PREMIUL EUROPEAN «LORENZO IL MAGNIFICO»

În ziua de 8 octombrie 1988, Academia Internațională Medicee din Florența a acordat Dlui Prof. Iosif Constantin Drăgan, «istoric de largă și multiformă cultură și europeist convins», Premiul european «Lorenzo il Magnifico», pentru Istorie.

Printre premiații din acest an se află On. Paolo Pillitteri (Europeism), Giovanni Raboni (Poezie), Franco Enna (Narativă), Daniele Bovet (Știință), Nerio Nesi (Economie), Gustav Kuhn (Muzică), Alida Valli (Teatru) ș.a.

Dl Prof. I.C. Drăgan a primit și titlul de Senator al Academiei Internaționale Medicee, cu posibilitatea de a se califica «Onorevole Senatore Accademico».

BIRUINȚA UNEI CAUZE DREPTE

Acum șaptezeci de ani, la 1 decembrie 1918, se pecetluia unirea deplină a Românilor, prin intrarea Transilvaniei în Regatul României.

Deși leagăn al neamului, Transilvania fusese cotropită, cu secole în urmă, de către Unguri. După prăbușirea Regatului Ungariei sub Turci, ea avea să rămână totuși plecată jugului aristocrației ungurești, jug căruia i s-a adăugat, mai în urmă, și cel al Monarhiei austriece de Habsburg.

La sfârșitul primului război mondial, Austro-Ungaria se prăbușește, iar națiunile înrobite ridică capul. În aceste împrejurări, Românii din Transilvania, prin fruntașii lor, își aleg organe reprezentative. La 1 decembrie 1918, în vechea capitală a Transilvaniei, la Alba Iulia, peste 100.000 de Români aclamă declarația conducătorilor lor care proclama unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă, România.

Voința populației majoritare românești avea să se impună apoi, treptat, întregii lumii. Pentru ca ea să se împlinească însă a trebuit ca Românii aflați în străinătate să-și facă și ei auzit glasul lor.

În Statele Unite, spre pildă, Vasile Lucaciu, Vasile Stoica și Ioan Moța au luptat cu tenacitate și perseverență, mai întâi pentru a face cunoscute adevărurile fundamentale despre Românii din Austro-Ungaria și istoria lor de două ori milenară, despre drepturile lor și despre suferințele îndurate de ei pe nedrept, atâta vreme. Apoi, pentru a face știute dorințele lor și, în cele din urmă, pentru a convinge popoarele lumii că aceste drepturi, aceste revendicări și aceste biruințe și izbânzi se cuvin a fi cu adevărat recunoscute și sprijinite.

Această operă de pilduitoare generozitate patriotică a avut și ea eroii săi: un Vasile Stoica la Washington, un Traian Vuia, un Ioan Cantacuzino și un Paul Brătășanu la Paris, un Simion Mândrescu la Roma și atâția alții.

Iar atunci când puhoiul dezlănțuit al anarhiei maghiare s-a revărsat iarăși înspre Carpați, marile națiuni ale lumii au stat alături de Români. Așa că astăzi, când Românii de pretutindeni comemorează o dată scumpă inimii lor, se cere să închinăm o clipă de aducere aminte înaintașilor care au zămislit atunci, înlăuntru și în afara hotarelor țării, visul de mii de ani al Neamului: România Mare.

T. V. BĂDESCU

Cenănar EMINESCU

ASIMILAREA FOLCLORULUI ÎN OPERA LUI EMINESCU

Pornind de la teza că Eminescu își trage substanța poetică și sensurile cele mai adânci și mai semnificative ale artei sale din folclor; că adeziunea integrală a spiritului său creator constituie timbrul geniului său poetic și, în ultimă analiză, întreaga sa originalitate artistică; că, în raport cu folclorul, opera eminesciană reprezintă cea mai strălucită sinteză creatoare a literaturii române, cercetarea acestei opere obligă la analiza problemei esențiale: cum se constituie fenomenul de asimilare folclorică în opera lui Eminescu?

Prin identități și echivalențe de creație în stabilirea coordonatelor stilistice pe care se întemeiază arta genialului poet, în concordanță cu corespondentul folcloric - cele două lumi, folclorul și opera eminesciană se caută, se întrepătrund, se identifică în conceptele fundamentale ce alcătuiesc Weltanschauung-ul folcloric și cel eminescian, deopotrivă.

De aceea, cercetătorul - care nu se mulțumește numai să constate prezența spiritului folcloric în opera lui Eminescu, ci analizându-l să-l încadreze într-o ierarhie de valori în care să se definească - găsește pe acest teren un larg domeniu de explorare științifică, stabilind stilul de gândire și expresie, surprins în identități și echivalențe poetice, ca și unele moduri de creație implicate în procesul de osmoză folclorică în opera lui Eminescu.

• • •

Eminescu a iubit folclorul mai presus de exigențele înaintașilor săi, scriitorii «Daciei Literare». Pasionat cititor al cronicarilor, al vechii noastre literaturi bisericești, Eminescu cunoștea și iubea îndeosebi poeziile populare culese de Vasile Alecsandri și publicate în 1852, din care învăța balade pe de rost.

Vocația lui Eminescu pentru folclor vine din îndepărtate generații de răzeși moldoveni.

Prin însăși clasa socială din care-ți trage originea, Eminescu ține de brazdă, de folclor, căruia i-a sorbit adâncurile, ca să scoată din ele comorile artei și geniului său unic.

În căminul părintesc din Ipotești, poetul creștea aproape țărănește. Umblă descuț, se scaldă în râu, mănâcă cu poftă cireșele și merele, cutreeră pădurile, atent la cântecul păsărilor, la șopotul izvoarelor, doarme pe malul apelor, când nu s-a abătut pe la vreo stână sau în bordeiul umil al vreunui unchiș.

În sonetul *Trecut-au anii*, străbate regretul și nostalgia farmecului copilăriei, când... (o babă care) știa atâtea povești, pe câte fuse (...torsese, în viață), (deci) ea l-au învățat/ Să tâlcuiască graiul și-a păsărilor spuse/ Și murmură cuvinte a râului curat... (Ea) îi spusese «povești și doine, ghicitori, eresuri,/ Ce fruntea-mi de copil o-nșeninară,/ Abia-nțelese, pline de-nțeleșuri,/ ca și vibrațiile primei iubiri de la Ipotești, «unde ades pe brațu-i în noapte înstelată, ședea pe stânca neagră spuindu-i ghicitori» (Codru și Salon, M. Eminescu, *Opere* vol. V, p. 274; cf. Perpessicius).

Un text autobiografic *Pro domo* arată, cu acea demnitate proprie lui Eminescu, obârșia sa țărănească, la fel cu a confratelui său de redacție, I. Slavici. («Timpul», III, 4, 5 ianuarie 1878).

Contactele poetului cu folclorul sunt constante, multiple, cu bogate rezonanțe în întreaga sa activitate literară. Faptul se observă din cea mai fragedă vârstă, când spiritul său asimilează culorile, ritmul peisajului, armoniile glasului românesc, nu numai din Ipotești, ci și din tot cuprinsul țării, pe unde l-au purtat pașii de pribeag adolescent.

Discipol al lui Aron Pumnul, al cărui *Lepturariu* îl captivase, înlesnindu-i, prin studii și prefețe, cunoașterea părerilor lui N. Bălcescu, Al. Russo, C. Negruzzi, G. Bariț, I. Vulcan, despre poezia populară; în contact cu studențimea ardeleană din perioada vieneză a «României June» și cea berlineză de mai târziu; prietenia cu I. Slavici, ca și adeziunea sa la stilul de viață țărănească, pe care studențimea transilvană a adus-o cu sine, ca pe un blazon al «inteligenței» ardeleni; receptiv, ca nimeni altul, la manifestările graiului și cântecului românesc, Eminescu și-a însușit cel mai bogat fond de imagini și reprezentări ale spiritului folcloric românesc.

În peregrinările sale prin țară, pornind din Bucovina, prin nordul Ardealului, pe valea Mureșului sau a Oltului, la Blaj, Sibiu, Rășinari, Alba Iulia, Arad, prin satele bihorene, prin Banat, la adunările generale ale «Asociației transilvane», Eminescu notează în permanență expresii, zicători din graiul viu al variatelor ținuturi românești, strigături din Ardeal sau vreun cântec de dor, auzit prin munții Bucovinei. Își fixează culorile, pitorescul costumelor, se pătrunde adânc de sensurile și atmosfera baladelor și a legendelor, și, în spiritul lui de metodă și de conștiință artistică, le transcrie în rubrici speciale, cu adnotări dintre cele mai judicioase. În scrisoarea din 8.X.1874, adresată Veronicăi Micle la Iași, Eminescu mărturisește: «Trecutul m-a fascinat întotdeauna. Cronicile și cântecele populare formează în clipa de față materialul din care culeg fondul inspirațiilor».

În același an, Eminescu, revizorul școlar al celor două județe, Iași și Vaslui, în contact direct cu realitățile vieții ale satului, cu orizontul lui cultural atât de închis odinioară, descoperă în școlile Iașului un prieten: pe Ion Creangă. În bijdeuca din Țicău, în «căsuța povârniță spre cădere», cu odăița ei cea «hrențuită», acolo unde Ion Creangă a scris, la îndemnul lui Eminescu, minunatele *Povești* și neprețuitele *Amintiri*, acolo s-a făurit cea mai curată, mai duioasă și mai glorioasă prietenie din câte cunoaște istoria literaturii române.

Dacă în prietenia cu Creangă Eminescu a găsit, în acordul sufletului său, pe omul simplu în manifestare, iubitor de liniște și de frumos, admirator al românismului, prieten al celor asupriți, marele poet a văzut însă la acest rapsod moldovean, mai presus de toate, izvorul curat de limbă românească, limba veche și înțeleaptă, pe Creangă a dăruit-o cu atâta strălucire, oral și în scris, tezaurului limbii române. Pe una din cărțile lui Ion Creangă, ce o avea de la Eminescu, stă scris: «Din cărțile subscrisului Ion Creangă, 1878. Dăruită de Dl Mihail Eminescu, eminentul scriitor și cel mai mare poet al Românilor».

Când a primit Eminescu, în cursul dramaticei lui existențe, o mai înaltă consacrare? Și la care el să fi ținut mai mult...

Ca redactor al «Curierului din Iași», «foaia vitelor de pripas», unde Eminescu înregistrează toate faptele de cultură privind poporul, ca și mai târziu la «Timpul», poetul își adâncește sensibilitatea în imaginea întunecată a satului prins sub asuprire, și articolele sale, în special cele de la «Timpul», când libertatea exprimării scapă de constrângerea versului, foiesc de zicale, sentințe, expresii ale graiului folcloric edificatoare nu numai pentru marea capacitate de exprimare a limbii, a spiritului poporan, dar și pentru cunoașterea lui Eminescu în profunzime, în vastul orizont al limbii noastre.

În ambianța spirituală a veacului al XIX-lea, veacul folclorului, când răsună pretutindeni «Die Stimme Völker» a lui Herder, când se afirmă și predomină elementul național și

cel popular, Eminescu trăiește adânc viața țărănimii, pe care o iubește fanatic. Atâtea articole în coloanele ziarului «Timpul» dovedesc că nimeni nu cunoștea pe atunci, mai bine ca el, problema țărănească în România și nimeni nu a pus-o în termeni mai categorici pentru legitimarea istorică și dreptele revendicări ale acestei clase sociale, privită ca nucleu generator al oricărei forme de cultură și civilizație a neamului.

Acestei țărănime i-a închinat tot gândul lui, momentele festive ale vieții lui. La comemorarea lui Horia, unde era de față, între alții, și Creangă, Miron Pompiliu atestă că Eminescu a închinat paharul pentru «țărănimea românească».

În *Amintiri fugare despre Eminescu*, M. Kremnitz amintește că citea împreună cu Eminescu povești populare, mai întâi de ale lui Creangă, și poetul avea o bucurie copilărească citindu-le. Și nu este fără semnificație faptul că printre primele sale publicații este *Făt-Frumos din lacrimă*, în «Convorbiri literare» (IV, I, III, 1870, pp. 277-298), acest admirabil poem în proză, în care transpar elementele fundamentale specifice basmului poporan. (vezi Perpessicius, vol. VI, *Folclorul lui Eminescu*, p. 615). Dar pe lângă părțile descriptive, în care se infiltrază cadențele stilistice cărturărești, Eminescu rămâne consecvent principiului său afirmat și în 1880 că «ceea ce este original în basme e modul de a le spune, e acel grai românesc în care se îmbracă ele, sunt modificațiunile locale, potrivite cu spiritul și cu datinile noastre». *Călin nebunul*, cules de Eminescu în proză, urmează de aproape spiritului poporan, dar în versuri este o adevărată creațiune folclorică.

Alt moment hotărâtor pentru pătrunderea spiritului folcloric în opera lui Eminescu este *Prefața* lui V. Alecsandri la editarea poeziilor populare în 1852, ca și în paginile revistei «Familia», cu articole studii despre folclor, precum și participarea poetului la cercul literar «Orientul», condus de Grădăraș, directorul «Albinei Pindului», în ședința din 16/30.VI. 1869, când Eminescu figurează cu «strângerea folclorului din Moldova».

În istovirile vieții sale, cu sufletul mereu întins spre popor, la aniversările «Junimei», la onomasticile prietenilor săi, Eminescu se pierde în divertismentul folcloric, în care metrul popular primează, verificându-se faptul că, chiar în aceste instantanee folclorice, dispoziția poetului pentru folclor constituie elementul primordial al exprimării eului său psihologic.

În telegrama trimisă din București, în noiembrie 1880, lui I. Negruzzi, la Iași: «Rog pe părintele Creangă, / Ca să sune din talangă, / Din talanga cea de boi, / Ca să auzim și noi. / Doresc să petreceți bine, / Să nu mă uitați pe mine», / Eminescu arată, o dată mai mult, nu numai raporturile sale cu societatea ieșană, dar și asimilarea folclorului în spiritul său. Acest fapt se observă chiar în sentimentul dragostei, ca în mesajul trimis din București la Iași Veronicăi Micle, în jurul anului 1878: «Ale, dragă Veronică, / Despărțirea toate strică / De ne-alegem cu nimică. / Viața trece, frunza pică. / ...Mă-ntrebai, dragă-ntr-o zi / Pe noi a ne despărți / Cine-n lume s-o găsi? /

Eminescu este atât de legat de cântecul popular, de doina, pe care o fredona pretutindeni, încât, în absența acesteia, în formele hibride ale noi culturi și civilizații, el simte o pierdere organică în ființa neamului ce-și înstrăinează patrimoniul tradițiilor sale spirituale.

«Două cete disputau prietenia lui Eminescu: ceata de la revista «Fântâna Blanduziei», unde colabora și el, și ceata de la «România liberă». Când scăpa de Dușu Popea, Marin, L. Nicoleanu, N. Rădulescu, îl înhățam eu (Teleor), Brăneanu, Cordea, Tomoșoiu, Simțion și mergeam în birtul lui Șerbănescu din hanul Kiriazi. Eminescu, după oarecare timp, pune capul între mâini și începea să cânte doine din Ardeal, așa cum le cântă mocanii și cânta câte o oră întregă. Ardelenii aflați la masă plângeau». (D. Teleor, *Eminescu intim*, București, Colecția Lumea, pp. 9-11).

Dar și pe altă latură a stilului său de viață, se observă dragostea lui Eminescu pentru viața simplă, patriarhală a poporului. La 15/27 august 1871, Eminescu pornește cu societatea «România Jună» din Viena, într-un pelerinaj grandios, la mormântul lui Ștefan cel Mare, la Mănăstirea Putna. Teodor Ștefanelli, colegul lui Eminescu la Cernăuți și la Viena, afirmă că Eminescu, unul din principalii organizatori, cu rezerva lui mândră, nu s-a îmbulzit să doarmă în chiliile pregătite pentru oaspeți, ci în turnul mănăstirii, în fân, fericit ca nimeni altul. Cu o mână de fân sub cap, în turnul lui Ștefan cel Mare, prilej unic de contemplație, în cel mai autentic cadru folcloric, alături de Gh. Dem. Teodorescu, focloristul, care se instalase tot acolo, în fân, cu tot tabietul, inclusiv ghetele-i de lac.

• • •

Față de disprețul pentru literatura vremii, invadată de străinisme, Eminescu, în spirit de doctrină, elogiază literatura poporană. «Să sperăm că tot se vor mai găsi suflete care să nu fie jignite de rima neîndemănatecă sau de simplitatea unui cuvânt vechi, ci vor prețui a se adăpa la izvorul curat ca lamura și mai prețios ca aurul al poeziei noastre populare, decât să bea din izvorul de apă de zahăr cu portocale» (Ed. Il.Chendi, pp. VII și IX).

La baza acestui elogiu nu stă numai convingerea că literatura poporană reprezintă sufletul românesc în ce are el mai curat, mai expresiv și mai original, ci și sentimentul propriu lui Eminescu, ce arată până la ce grad eul său se contopește în entitatea spirituală a neamului său de țărani. Mărturisirea de credință a lui Eminescu este clară: «Nu pierd niciodată ocazia de a lua parte la petrecerile populare. Ca un prieten pasionat al poporului, când acesta se adună în mase, știu că sunt o parte a totalității... Într-un asemenea moment, parcă deschid un mare Plutarc și din fețele cele vesele sau de o tristețe ascunsă, din mersul vioi sau obosit, din legănarea și din gesturile diferite, citesc biografiile unor oameni fără nume; dar nimeni nu va putea înțelege pe cei renumiți, fără a fi simțit vreodată pe cești necunoscuți» (*Prefața la M. Eminescu de Il. Chendi, Literatura populară, București, Minerva, 1902*).

Prin afirmația că din biografiile unor oameni fără nume nu pot fi înțelese biografiile celor renumiți fără a fi simțit pe acești necunoscuți, Eminescu accentuează, pe de o parte, ideea de determinism folcloric în orice act de cultură iar pe de alta, intensitatea, patetismul cu care poetul își simte înrudirea și-și afirmă indestructibila legătură spirituală cu poetul anonim. «Timpul» publica în 1882 o recenzie a lui Eminescu asupra volumului *Novele din popor* de I. Slavici, în care poetul afirmă: «Nici-o literatură puternică nu poate exista decât întemeindu-se pe baza largă a geniului național».

Un alt document eminescian afirmă că adevăratul izvor de inspirație nu poate fi găsit decât în popor, «în luptele sale, în simțirea sa, în puterea sa demonică și uriașă, în înțelepciunea sa, în sufletul său cel profund» (I. Torcuțiu, *Studii și documente*, vol. IV, București, 1933, p. XIX).

EC. SANDULESCU

Va urma

Golden Age University

La Fondazione Europea Dragan, il Centro Unesco di Milano ed alcune personalità lombarde del mondo della cultura hanno costituito recentemente la «Golden Age University», Libera Università Lombarda, dedicata all'età d'oro, con sede in Milano via Larga 11 (Tel. 02/ 80.203.248, Fax 02/ 805 63 77)

Alla base della Golden Age University, chiamata anche Unigold, sta la convinzione che la cultura, l'aggiornamento, lo scambio di idee sono i cardini della trasformazione della persona e con essa anche della società. Infatti tale trasformazione avviene non soltanto all'età della formazione della persona e della sua preparazione alla professionalità, ma anche dopo la raggiunta maturità o dopo il pensionamento, spesse volte anticipato. Le possibilità di cui è carica la condizione esistenziale di maturità e la potenzialità insita nell'essere umano stesso ci rendono capaci di riscoprire sempre nuovi sensi della vita, nuove prospettive, nuove energie per nuovi compiti, ogni volta più consoni all'età in cui ci troviamo. Ciò rende opportuno trasformare, per esempio, «pensione» in «attiva disponibilità del proprio tempo», «esaurimento di un ruolo» in «ricerca di nuovi ruoli», «passare degli anni» in «esperienza e migliore consapevolezza», affinché ognuno possa vivere la gioia della propria realizzazione autenticamente umana.

Dopo averci gentilmente introdotto nell'argomento, il Sig. Emilio Davanzo, segretario generale della Unigold, tiene a fare alcune precisazioni sull'attività della nuova Università.

La cerimonia di apertura dell'anno accademico 1988-1989 avrà luogo il 3 novembre 1988, presso il Circolo della Stampa di Milano, nello splendido salone napoleonico, con una prolusione del Prof. Avv. Francesco Ogliari.

La Golden Age University organizza 23 corsi suddivisi in 17 materie varie, tra le quali: Storia dell'Arte, Storia di Milano, Storia della Musica, Storia delle Civiltà, Storia delle Religioni, Storia e letteratura francese, Storia e letteratura romana, Medicina, Psicologia, Filosofia ed altre.

Il corpo professorale è composto da 34 docenti altamente qualificati, che impartiranno lezioni a decorrere dal 7 novembre 1988 al 19 maggio 1989.

Le ore complessive di insegnamento durante questo periodo sono 572, suddivise in 286 lezioni.

Gli iscritti sono circa 500, appartenenti a vari ceti sociali e culturali.

Le iniziative essenziali della Unigold sono dirette a tutte le persone che, essendo convinte di vivere l'età in cui dispongono meglio e di più tempo per dedicarsi alla piena realizzazione di sé stesse, vogliono mantenere vivi e aggiornati i propri interessi sociali e culturali.

Con ciò quest'Università intende inserirsi nell'ambito più ampio delle importanti iniziative culturali che conferiscono alla Città di Milano la veste di una grande metropoli europea, non solo sotto il profilo economico, ma anche culturale e spirituale.

26 ottobre 1988

T. V. BADESCU

POLITICA AMERICANĂ DUPĂ MOARTEA LUI ROOSEVELT

În numerele din martie și aprilie 1988 am publicat, cu consimțământul autorului, două capitole din zguduitoarea operă Agonia României 1944-1947 de Nicolae Baci, apărută în Editura Ion Dumitru Verlag din München.

Ca și lucrările anterioare ale dlui N. Baci, Yalta și crucificarea României, L'Europe de l'Est trahie et vendue, Sell out to Stalin și Verraten und Verkauft, opera aceasta este bazată în întregime pe documente inedite din arhivele militare și politice de la Washington și Londra. În ea se arată din ce cauză și în ce împrejurări România a ajuns sclavă Rușilor.

În acest număr al revistei noastre, publicăm capitolul 21 al acestei senzaționale cărți.

NICOLAE BACIU

AGONIA ROMANIEI (1944 – 1947)

ION DUMITRU VERLAG 1988

Franklin Delano Roosevelt moare la 12 Aprilie 1945, când vicepreședintele Statelor Unite Harry Truman se instalează la Casa Albă. Pentru a înțelege politica urmată de guvernul american după moartea lui Roosevelt este necesar să precizăm câteva lucruri esențiale. Fără ele, comportarea noului președinte și politica sa nu se pot înțelege.

1. Mai întâi trebuie reținut că după Constituția Statelor Unite un vicepreședinte nu participă la guvernarea țării. Are un rol pasiv, nu participă la "consilii de miniștri" și la formularea deciziilor. El e ținut sau nu la curent de probleme și decizii după bunul plac al președintelui. Harry Truman nu discutase cu Roosevelt decât de două ori dela alegerea sa din noiembrie 1944. Deci nu știa nimic de ceea ce făcuse Roosevelt, de angajamentele sale la Quebec, Teheran, Casablanca sau Yalta.

2. Sub domnia autoritară a lui Franklin Delano Roosevelt și mai ales în anii de războiu, politica externă a Statelor Unite se făcea la Casa Albă de către președinte. Departamentul de Stat exista, dar în fapt el încetase să participe la decizii. Acestea se luau de Roosevelt, devenit

un adevărat dictator într'un stat de adevărată democrație constituțională. Cum în ultimii doi ani de viață Roosevelt era grav bolnav, adevărata politică externă – și marile decizii – erau în mâinile lui Harry Hopkins — un alter-ego al președintelui — ajutat în privința politicii externe de un tânăr diplomat, Charles Bohlen.

3. De reținut că la toate marile conferințe din timpul războiului, Roosevelt negocia singur, atât în problemele de politică externă, cât și în cele militare. El era însoțit nu de ministrul său de externe, Cordell Hull (cel mai calificat om politic american al acestui secol) și nici de Harry Stimson, ministrul său al apărării.

4. Dacă parte din desbaterile acestor conferințe au putut fi reconstituite după note stenografice, comunicate, etc., întrevederile între patru ochi nu erau cunoscute decât de interpret, când acesta exista. El nu putea să le divulge niciodată sau numai după termenul prescris de lege. Cum deciziile mari ale celui de-al doilea războiu mondial s'au luat între patru ochi, în special între Churchill și Stalin sau Roosevelt și Stalin, era greu de știut ce hotărâri se luaseră, mai ales când ele nu erau consemnate după aceea în dosare și trimise Departamentului de Stat. Roosevelt a mers atât de departe cu această procedură, încât la prima lui întrevedere cu Stalin s'a servit ... de interpretul... lui Stalin, Troianovski, ... ca să inspire lui Stalin încredere – pretindea președintele. La fel la Conferința dela Yalta, unde în 30 de minute de "tête-à-tête" Roosevelt încheia cu Stalin un tratat ultrasecret (descoperit în safe-ul Casei Albe după moartea președintelui), care decidea în mare măsură soarta omenirii: Rusia intra în războiu contra Japoniei în schimbul unui preț aberant: controlul Mancuriei și al căilor ferate chinezești, o jumătate din insula Sahalin, insulele Kurile, porturile dela Pacific, Dairen și Port Arthur. Aceste concesii au dus la războiul din Coreea, la comunizarea întregii Chine, la războiul din Vietnam. China — aliata Statelor Unite — și unul din "cei patru mari" nu a fost nici prezentă nici întrebată. Secretarul de stat american era absent, după cum era absent și ministrul apărării naționale a Americii. Absent era și interpretul american. Era prezent numai Averell Harriman, prietenul lui Roosevelt și ambasadorul lui la Moscova. Nu a fost prezent nici... Churchill, care mai târziu a semnat acest acord secret. Documentul, necunoscut de nimeni altul din Statele Unite, a fost descoperit întâmplător printre hârtiile președintelui după moartea sa.

5. În aceste împrejurări penibile, sunt ușor de înțeles primele dificultăți ale noului președinte Truman, ezitățile lui din primele luni de guvernare, greșelile făcute și ambiguitatea deciziilor și a politicii urmate. Profund democrat, respectuos față de Constituția Statelor Unite, președintele Truman vroia să ducă o politică legală deschisă, parlamentară. Noul președinte vroia să se sprijine în politica externă pe avizul și colaborarea Departamentului de Stat, așa cum se cuvine într'o țară de democrație constituțională.

6. Dar era cu adevărat Departamentul de Stat în măsură să ajute obiectiv și cinstit pe noul președinte? Răspunsul este greu de dat. La putere de 12 ani, întreaga rețea rooseveltiană se găsea înrădăcinată acolo.

Simpatizanți ai comuniștilor sau chiar comuniști în frunte cu Alger Hiss – primul secretar general al Națiunilor Unite – se găseau bine împânțați în acest departament.

7. Departamentul de Stat fusese condus timp de 12 ani din 1933 de unul din cei mai buni și mari oameni de stat ai Statelor Unite, Cordell Hull. Cinstit, competent, profund democrat, mândru de valorile morale și democratice ale poporului său, Cordell Hull demisionează în toamna anului 1944. Subsecretarul de stat Stettinius, om de casă al lui Roosevelt, îi ia locul, iar după moartea președintelui, un alt "rooseveltian", Jimmy Byrnes, devine ministru de externe. Potrivit ideilor morale care stăteau la baza vieții politice americane, Cordell Hull pregătise printr-o comisie bipartită a Congresului o politică coerentă de după războiu cu privire la organizarea păcii ce urma să vină și a securității colective. Dreptul popoarelor la autodeterminare și libertatea individului în cadrul națiunilor trebuiau să fie garantate, ca și securitatea colectivă a planetei, de o organizație mondială nouă: Națiunile Unite. Toate problemele teritoriale trebuiau lăsate spre reglementare la conferința păcii. Niciun fel de zonă de influență nu trebuia creată. Cordell Hull, ca și opinia publică americană, avea oroare de așa ceva (după cum avea oroare și Harry Truman). Dar Cordell Hull a părăsit Departamentul de Stat în toamna lui 1944, fiindcă a fost mințit, înșelat, "double-crossed", de președintele Roosevelt. Secretarul de stat Cordell Hull a auzit de exemplu de consimțământul dat de Roosevelt lui Churchill pentru cedarea Europei de Răsărit Rușilor dela ambasadorul american dela Cairo, MacVeagh, cum se afirmă în capitolele anterioare, și că Roosevelt aprobase crearea zonelor de influență cerute de Churchill în absența lui Cordell Hull dela Washington, dar "uitase" să trimită copia telegramei lui secrete cu numărul 560 din 12 Iunie 1944, ca și cea purtând numărul 565 din 22 Iunie 1944.

8. După moartea lui Roosevelt, divergențele din Departamentul de Stat asupra politicii de urmat față de Ruși se cristalizează în două "școli" sau două doctrine: "școala dela Riga", condusă de clarvăzătorul Elbridge Durbrow, șeful diviziei Europei de Răsărit și "școala dela Yalta", condusă de Charles Bohlen și George Kennan. Divizia Europei de Răsărit se opunea oricărei zone de influență rusă în Balcani. Ea considera că Uniunea Sovietică duce o politică revoluționară globală cu o sete de teritorii și putere rapace, că este nesinceră, plină de duplicitate și sistemul ei politic constituie un pericol permanent și mortal pentru pace în general și securitatea Statelor Unite în particular. Aceleiași "școli dela Riga" îi aparținea și amiralul Leahy (devenit șeful Casei Albe sub Truman). Acesta se opusese fără succes acordurilor de abdicare dela Yalta, avertizând pe colegii lui prezenți la conferință că ele fac pe Ruși "stăpânii Europei". Același sistem de gândire era împărtășit și de senatorul republican A. Vandenberg și de John Foster Dulles. De reținut că aparținea aceleiași "școli dela Riga" și Burton Berry, distinsul ambasador al Statelor Unite la București, din 1944–1947. Toți aceștia preconizau o politică fermă față de Ruși, fără concesi și compromisuri.

"Școala dela Yalta", la care se asociase întreaga aripă de stânga a Partidului Democrat american, în frunte cu Wallace și cu Eleanor Roosevelt – soția președintelui Roosevelt –, preconiza colaborarea și fraternizarea cu Rușii. Ea accepta cedările teritoriale și zonele de influență. De altfel George Kennan, autorul politicii de "containment" (îndiguire pe pozițiile existente), cerea încă din Februarie 1945 împărțirea Europei în două, partea de Est revenind zonei de influență rusă. Henry Wallace, candidat la președinția Statelor Unite, nu numai că cerea în mod public (la Madison Square Garden, în New York) recunoașterea formală a zonei de influență rusă în Europa de Răsărit, dar preconiza ca Statele Unite să împartășească și secretele bombei atomice cu Uniunea Sovietică... (au făcut-o Rosenberg, Fuchs & company ulterior).

Președintele Truman a concediat pe "tovarășul" Henry Wallace, dar infiltrația comunistă era ca o hidră cu mii de capete. Tăiai unul și creșteau cinci. Nu a acuzat amiralul Leahy pe însuși secretarul de stat al lui Truman, pe Jimmy Byrnes de a fi instrumentul clicii comuniste după trădarea României la Moscova din Decembrie 1945, când a concedat lui Stalin recunoașterea guvernului Groza? "Today" – scrie el în jurnalul lui – "I sense, for the first time, the feeling that Secretary Byrnes is not immune to the communistically inclined advisers in his Department". Să nu uităm că cel ce acuza în Ianuarie 1945 pe Byrnes de a se fi lăsat manevrat de comuniști era șeful Casei Albe a președintelui Truman (vezi Leahy, *Diary*, Noiembrie 1945; din 26 Decembrie 1945, *I Was There*, pp. 347-348).

La această listă neagră trebuie să adăugăm și pe fostul ambasador la Moscova, Averell Harriman, care nu numai că a venit să mintă poporul român – cum am văzut – în Ianuarie 1946 la București, dar acest criptocomunist cerea Departamentului de Stat încă din Mai 1945 recunoașterea guvernului Groza. Dacă ea nu a fost acordată la acea dată, este, fiindcă s'a opus șeful diviziei pentru Europa de Răsărit, curajosul E. Durbrow (Vezi Davies, *Cold War. Begin*, pp.282-284).

9. Voiu adăuga, pentru a sublinia greutatea întâmpinate de noul președinte al Statelor Unite, Harry Truman, în formularea unei politici clare și bine definite asupra Europei de Răsărit, că el nu putea pune în cumpană nici comunicatul dela Yalta cu "Declarația asupra Europei eliberate" și nici cuvântul predecesorului său. Ori Declarația dela Yalta era vagă și diabolic redactată – cum am văzut –, iar președintele Roosevelt, în ultimul lui discurs adresat poporului american la 16 Martie 1945, mințea, afirmând că nu "a acordat nicio sferă de influență nimănui". Putea să-și închipue Harry Truman că fostul președinte avea o dublă comportare și un dublu limbaj: unul pentru Stalin și altul pentru poporul american? (Vezi Daniel Yergin, pag. 57-58)

Marele erou al poporului american, generalul MacArthur, care nu-l putea suferi pe Roosevelt, spunea despre el că "nu spunea adevărul decât atunci când nu putea spune o minciună".

Oricât ar părea de paradoxal, de necrezut, președintele Truman nu știa de "acordurile lui Churchill cu Stalin pentru crearea zonelor de influență".

"The ideas of spheres of influence and a Big Power peace were abhorrent to him. Truman, himself part of the great public consensus, had no idea that Roosevelt had been speaking two languages, nor did he know that aspects of Russian behavior in Eastern Europe were in response to Roosevelt's Great Power diplomacy. Truman could not believe that Russia's quest for security had a rationality. He had to ask himself who could threaten the Soviet Union".

Acest pasagiu, cheia de boltă a înțelegerii politicii lui Truman în primul an de guvernare – 1945 – trebuie tradus pe românește și reținut:

"Ideea sferelor de influență și o pace dictată de cele patru mari puteri era de neconceput pentru el ("abhorrent"). Truman, aparținând poporului de rând american, cinstit și deschis, nu avea idee că Roosevelt se folosea de două limbajuri. Truman nu știa că anumite aspecte din comportarea Rușilor în Europa de Răsărit erau conforme politicii lui Roosevelt de "diplomație a celor patru mari puteri. Truman nu putea crede că pretențiile rusești de a asigura «securitatea frontierelor» avea vreun fundament, vreo rațiune. El se întreba cine putea să amenințe Rusia" (Daniel Yergin, *The Shattered Peace*, pag. 72).

În cadrul acestor elemente și în lumina celor de mai sus trebuie văzută și analizată întreaga politică a Statelor Unite din 1945 în general și în România în particular.

NICOLAE BACIU

Cum să maghiarizăm numele de familie

de SIMON TELKES
Președintele Societății Centrale
de maghiarizarea numelui

Continuare din numărul precedent

Comitetul central al Societății de maghiarizarea numelui a înaintat tuturor ministerele, exceptându-l pe cel croato-slavon, circulara în problema maghiarizării numelui funcționarilor, angajaților și servitorilor din serviciile lor. Din acest punct de vedere, Comitetul central al Societății de maghiarizarea numelui așteaptă un rezultat mai eficace, deoarece cerele înaintate personal de către președintele societății, fiecărui ministru în parte, respectiv secretarului de stat, nu numai că au atras o atenție deosebită asupra problemei, dar au deschis și o nouă perspectivă, cu sprijin mai eficient în procedura de maghiarizarea numelui, așa încât ministrul de Interne a găsit momentul potrivit pentru a trimite circulara 84.829 din 26 septembrie 1896, către toate autoritățile publice:

«Spre a fi ușurate eforturile depuse de acțiunea de maghiarizarea numelor, cerem să se evite tergiversarea eliberării certificatelor de cetățenie și avizul autorităților. Măsura de față se referă la toți angajații publici. Astfel menționăm că nu se mai pretind aceste documente, cererea urmând a fi trimisă cu un referat către ministru, fără nici-o întârziere.

Locțiitorul Ministrului,
Latkóczy Imre, secretar de stat.

Largi perspective se deschid operei de maghiarizare a numelui, mai cu seamă în teritoriile locuite de Unguri, unde sunt mii de Maghiari după naționalitate, nu după nume. Preoților, învățătorilor, notarilor, primarilor, în general tuturor celor care au un contact mai apropiat cu poporul li se oferă o ocazie unică pentru sprijinirea acțiunii de maghiarizarea numelui.

Spre a determina îmbrățișarea cauzei noastre, Comitetul central al Societății de maghiarizarea numelui a înaintat, la 28 august 1896, următoarea scrisoare deschisă clerului pătruns de patriotism față de Ungaria:

«Cunoscând cât de mult se simt obligați clericii patrioți să se țină la curent cu toate mișcările declanșate de secolul nostru, secolul progresului, și cum această mișcare este folosită de dulcea noastră patrii, să se hotărască și ei să o sprijine și să o dezvolte. Suntem siguri că clerului îi este cunoscută Societatea de maghiarizarea numelui, care funcționează la Budapesta, este la curent cu existența, apariția ideii, scopul acțiunii noastre, mijloacele de muncă de până acum, precum și cu rezultatele obținute. Neîndoindu-se de toate acestea, datoria noastră este să dezvoltăm mișcarea cu concursul și atașamentul clerului, care nu ne va face greutăți în cuprinsul frumoasei noastre patrii. *Concordia res parvae crescunt.*

Nefăcând parte din rândul marilor națiuni și, datorită teritoriului, neputând să mai crească în mijlocul lor, Ungaria își urmează instinctul în timp și caută să înhațe toate mijloacele legale și curate, prin care se ușurează contopirea - în mica patrie - a tuturor fiilor săi, alcătuiind o unică și mare familie. Cursul contopirii a pornit fără zgomot, din fericire, și devine tot mai simplu. Împrejurările sunt favorabile, dar timpul ne așteaptă. Trebuie să stăm la pândă, să nu rămânem de căruță, dar mai ales să nu scăpăm vrabia din mână. Sunt în această țară familii de limbă maternă cu mentalitate și sentimente maghiare, dar numele lor se pronunță nemțește. Aceste nume au nevoie de un tratament. Iar tratamentul respectiv constituie marea obligație a societății. În colaborarea de față s-a angajat Societatea de maghiarizarea numelui, și din partea ei se adresează subsemnații cu prezentele rânduri, către fiecare membru al clerului din Ungaria, ca să ceară tuturor bunăvoința și aderența, cu acea încredere, cu acel sentiment părintesc, cu care un prelat e obișnuit să păstorească în rândul fiilor poporului îndrumați de dânsul. Ajutorul clerului poate face multe în maghiarizarea numelor străine. Maghiarizarea numelui nu este numai o idee patriotică, deoarece mișcarea aduce înfrățirii mai sus amintite un puternic avânt și totodată o idee etică, cunoscând că însuflețirea caldă a ideilor nobile este în raport direct cu curățenia sufletească a celor în cauză, și nu ne îndoim, și nici n-avem voie să ne îndoim, că cuvântul nostru va rămâne fără răsunet când vă cerem sprijinul.

Vor fi existând în rândul clericilor și dintre aceia care vor trebui să-i lămurească pe credincioși asupra mișcării noastre dezinteresate și asupra înaltului ei scop. Vor fi fiind dintre aceia care au nevoie de o îmbărbătare. Cei ce stau la îndoială vor trebui stimulați, iar cei ce simt nevoia îndrumărilor sau sfaturilor, să fie trimiși la noi. Suntem mândri de posibilitatea ce-o avem de a oferi servicii gratuite. Sperăm că vor exista oameni de inițiativă care, cu un bun exemplu, vor îndemna pe gură-cască să-i urmeze pe călăuzitorii lor.

Încă o dată *înfrățire*, stimați domni, și încă o dată: *timpul nu așteaptă!*»

Pogonyi Bernát, protopopul romano-catolic din Ujhut, județul Borsod, a dat un frumos exemplu de felul cum poate fi câștigat poporul pentru masiva schimbare a numelui. În anul 1896, el a izbutit să determine mai întâi 52, apoi 27 de credincioși să-și maghiarizeze numele, iar în cinstea Mileniului, în cursul lunii noiembrie a aceluiași an, a mai reușit să maghiarizeze numele altor 27 de credincioși. Un rezultat analog a izbutit să obțină Societatea Unificată de Căi Ferate Arad-Cenad, care a lămurit 62 de familii de funcționari să-și maghiarizeze numele. Un frumos rezultat s-a obținut în comuna de coloniști Szapary-Liget din județul Arad, unde, după aprobarea din 1893, și prin strădania procurorului Ujlaky Jozsef, 40 de familii de plugari cu nume străine s-au maghiarizat. Aprobarea a fost dată de Ministerul de Interne tot în cursul anului 1896. Pădurarul Péch Dezső, directorul școlii de pădurari din Görgény (Gheorghieni) Szent Imré, județul Moros-Torda (Mureș-Turda) a obținut merite deosebite prin faptul că a maghiarizat numele a 45 de familii din rândul elevilor nemaghiari, din localitatea Görgény-Uvegcsur (Gheroghieni-Sită de sticlă), între care și 7

familii de Valahi. Primpretorul Prepeliczay Odön din Detta, județul Timiș, a desfășurat cu mare zel acțiunea de maghiarizarea numelui în pretoratul său și a izbutit să schimbe onomastica multor familii.

Maghiarizarea numelui desfășurată din interes, din profit, din entuziasm sau din alte cauze reale sau imaginare urmărește atingerea aceluiași scop: în tot cazul, națiunea câștigă, deoarece persoana care și-a maghiarizat numele a intrat prin aceasta în corpul națiunii. Fiindcă nu numai titlul nobiliar, dar și numele obligă. Numele ne aduce mereu aminte de datoriile față de patrie, de națiune și împiedică altă națiune să-i revendice pe Ungurii cu nume străin. Într-adevăr, maghiarizarea numelui este o problemă importantă și nimeni nu are dreptul s-o minimalizeze. Presa să-și facă datoria, să mențină treaz și să mărească interesul, să atâțe focul și să nu îngăduie ca cenușa poporului să-l stingă. Pentru că sunt Unguri al căror nume nu este unguresc și ei numără câteva milioane bune. Chiar dacă toți aceștia și-ar maghiariza numele, tot vor mai rămâne destui venetici cu nume străine.

În toamna anului 1896, Comitetul central al Societății de maghiarizarea numelui a deschis, prin presa din Capitală, o nouă acțiune, făcând să apară numeroase articole de fond. Impresionat de reînvierea mișcării, cedând dorinței generale de bună-voie, la 9 noiembrie, noul primar ales al Budapestei, Haberhauer János, și-a depus numele străin pe altarul iubirii de patrie, luându-și numele unguresc de Halmos. Acest fapt l-a adus la cunoștința adunării generale, după alegerea sa, în timp ce-și expunea programul. Comunicarea a stârnit un val de ovații și de entuziasm, cum rar s-a putut vedea în sala adunărilor generale.

O altă personalitate a vieții publice, un nobil maghiar de seamă, baronul Liphay Béla, a simțit din cuvântarea primarului importanța momentului și, ridicându-se imediat, printr-o cuvântare străbătută de focul entuziasmului, și-a exprimat adevărată, apoi i-a invitat pe ceilalți funcționari ai Capitalei să-i urmeze exemplul.

După câteva zile, sub imboldul acestui exemplu, Engel Pál, directorul Societății maghiare de comerț, și-a maghiarizat numele în Elek.

(Fragmente din lucrarea Cum să maghiarizăm numele de familie de Simon Telkes au apărut în numerele publicației noastre din ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai, iulie-august, octombrie 1988).

ISTORIA NU-I SCRISĂ PE HAZARD

În nopți de august nu am somn, stau treaz,
Pe-un deal la Turda, înima îmi geme,
Mi-s ochii jar încins, de multă vreme,
Curg lacrimile râuri pe obraz.

Nelegiuții nu și-au pus probleme,
L-au ciopârțit pe Marele Viteaz...
Fără Mihai, lucind soare-n amiaz,
Credeau eternă scârnavă lor vreme.

S-au înșelat în oarba lor trufie,
Istoria nu-i scrisă pe hazard,
Avea o vreme de-mpliniri să vie,
Cu soare și luceferi care ard.

Din Traco-Daci lumină-i și făclie,
Mihai Viteazu, românesc stindard.

AUREL D. CÂMPEANU

GÂNDURI PE TEMA BASARABIEI de Onisifor Ghibu

Continuare din numărul precedent

10. ZECE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI Hunedoara, 11 februarie 1928

I.

1. Generația de astăzi a fost martoră și părtașe a celor mai mari evenimente din istoria universală.

2. Sub ochii noștri a luat ființă cel mai îndrăzneț vis, în care nimeni nu credea.
3. Cine-ar fi crezut să vadă cu ochii Basarabia românească?
4. Nu știm să ne ridicăm până la însemnătatea acestui moment.
5. Trebuie să ne silim să trăim importanța vremurilor de azi.
6. Se împlinesc acum zece ani. Un prilej bun pentru adâncirea lucrului.

II.

7. Basarabia = Belgia, Olanda, Danemarca, Elveția.

8. Trecut nenorocit. Sub Ruși, ținută în primitivism, pentru a putea fi exploatată. Fără școli de cultură, fără biserici luminătoare, fără șosele, fără căi ferate, cu orașe date pe mâna Evreilor, care nu erau admiși la Chiev, Moscova etc.

9. Ruși de cultura și viața românească. Învățați să disprețuiască România, care s-a franțuzit și catolicizat.

10. Moldoveni, nu Români.

11. Până la război n-au fost tendințe iredentiste, ca la noi.

12. Dimpotrivă, ei ar fi vrut ca și România să ajungă sub Ruși.

III.

13. Războiul pentru împărat, pentru paravoslovie, pentru Sfânta Rusie.

IV.

14. Revoluția. Între socialism și naționalism. Autodeterminare.

15. Îvinge naționalismul, prin cultură. Rolul Ardelenilor.

16. Într-un an ca într-un secol.

17. Partid național. Asociația învățătorilor. Cursuri. Tipografii, reviste.
18. Ca o consecință, apariția *cohortelor* moldovenești, care duc la autonomie.
19. Cascada rusismului și a internaționalismului.

V.

20. Procesul desfacerii de Rusia: autonomie, republică, republică independentă, unire cu condiții, unire necondiționată.

VI.

21. Unirea votată de reprezentanții Basarabiei pe baza dreptului autodeterminării.
22. «Republicanet» de la Iași o aplaudă.
23. Rusia nu se opune.

VII.

24. Rusia bolșevică înființează Republica Moldovenilor de peste Nistru. Pun chestia plebiscitului pentru Basarabia, dar nu și pentru Republica de peste Nistru, care la 17 decembrie 1917 a cerut unirea.

VIII.

25. Dreptul nostru nu se întinde numai până la Nistru.
26. Dreptul nostru l-au recunoscut toate Puterile mari și el nu mai poate fi contestat de Rusia.
27. Dacă Rusia ne-ar ataca, ar provoca conflict european. Europa însăși are nevoie de graniță la Nistru. Interesul nostru coincide cu interesul european și mondial. Stavilă în contra bolșevismului, pe care l-am înfrânt și la Nistru și la Budapesta.

IX. Încheiere.

28. Să întrebuițăm aniversarea de zece ani pentru a ne înarma sufletește cât mai bine pentru paza naționalității române, a latinității și a civilizației europene.

Trăiască veșnic vie în sufletele noastre Basarabia Românească, care ne apără și Ardealul, și România!

11. UNIREA BASARABIEI.

1 decembrie 1928, în cadrul «Extensiunii Universitare»

În primele două conferințe ținute anul acesta de Extensiunea Universitară, am avut plăcerea să ascult, alături de dv., povestea, pe cât de minunată, pe atât de adevărată a celor din urmă două capitole din grandioasa epopee a unirii tuturor Românilor, poveste spusă de doi distinși colegi ai mei, cărora soarta le-a hărăzit fericirea de a fi nu numai martori oculari ai procesului de înfrățire a ultimelor acte din istoria neamului nostru, ci și părtași ai operei de pregătire și de desfășurare a acestora.

Astăzi, îmi revine mie sarcina de a încerca să completez icoana măreței noastre epoci, prin povestirea celui dintâi capitol al ei, al cărui martor ocular am fost și în pregătirea și desfășurarea căruia soarta s-a milostivit să-mi rezerve și mie un neînsemnat rol, a cărui amintire constituie cea mai mare mângâiere a vieții mele.

În adevăr, eu am fost lipsit de fericirea de a mă putea bucura, dimpreună cu sutele de mii de Ardeleni, strânși în ziua de 1 decembrie 1918 între zidurile simbolicei noastre cetăți Alba Iulia, de marea zi a ruperii lanțurilor țării mele natale și a unirii ei definitive cu celelalte provincii românești. În schimb, Dumnezeu m-a învrednicit să mă bucur încă înainte de aceea de o serie întregă de alte zile mari, nevisate de nimeni - de zilele învierii din morți a celei mai îndepărtate și înstrăinate dintre ramurile poporului nostru, zile care au culminat în cea de 9 aprilie 1918, când Basarabia s-a reîntors definitiv la vatra părintească, inaugurând o nouă eră în viața atât de zbuciumată, până aci, a întregului neam, și formând prima treaptă spre realizarea punctului culminant al istoriei noastre.

Dacă Unirea Transilvaniei și a Bucovinei trebuie socotite ca definitive, fiind recunoscute și de Austria și de Ungaria, prin tratate internaționale, Unirea Basarabiei este încă amenințată de Rusia, care, cu orice prilej, declară că revendică Basarabia pentru sine sau - în cazul cel mai bun - pretinde un plebiscit. În această ordine de idei, Sovietele au înființat Republica Moldovenească. O țară artificială, dar și cu un înțeles mai adânc, pe care l-a evidențiat Congresul de la Tiraspol.

Din cauza stărilor din Rusia, Unirea Basarabiei n-a putut fi desăvârșită nici până astăzi. Valurile de acolo ne-au adus două feluri de mari neajunsuri: mai întâi au aruncat pe pământul Basarabiei sute de mii de refugiați de toate neamurile și în special Evrei, care au umplut orașele, dându-le un aspect mai străin decât oricând înainte și constituind forțe sociale, religioase, politice, care sunt permanente piedici în calea consolidării Basarabiei. Adeseori, ele sunt chiar agenți direcți ai bolșevismului dezagregant.

În al doilea rând, de peste Nistru s-au revărsat și se revărsă neconținut puhoiul de idei bolșevice, care țin într-o neîntreruptă neliniște sufletul necristalizat încă definitiv al maselor moldovenești, înveninându-l cu veninul îndoielii cu privire la stările de astăzi și cu mirajul slobodei absolute.

Unirea adevărată a Basarabiei rămâne să se facă, așadar, într-un anumit sens, de aici încolo și anume prin colaborarea efectivă a tuturor fiilor conștiinței ai neamului românesc de pretutindeni.

Ținând seama că Basarabia înseamnă un punct extrem de critic, nu numai pentru Statul nostru, ci pentru întreaga cultură europeană, suntem datori să ne îndreptăm cu toții privirile noastre pline de îngrijorare spre ea, dându-i tot ce suntem în stare, spre a o întări, căci întărind-o pe ea, ne asigurăm însăși puțința de dezvoltare a noastră și a culturii vesteuropene, a cărei strajă suntem în aceste locuri, unde ne-a așezat istoria, în vederea unei anumite misiuni mari... (Continuarea lipsește).

12. UNIREA BASARABIEI.

Cluj, 7 decembrie 1928

1. Anul 1918, punctul culminant al Istoriei Românilor.
2. El a fost îndelung pregătit, pentru Ardeal și Bucovina, dar nu și pentru Basarabia.
3. Viața Basarabiei după 1812, spre confundare cu slavismul. Un fenomen unic în Rusia întreagă. Toate popoarele din Rusia și-au căpătat, după 1905, dreptul la cultură (școli). Numai Moldovenii n-au cerut nimic.

Ei au rămas «Moldoveni» în toată vremea cât alții erau «Români». Nici Ruși, nici Români, ci Moldoveni și Basarabeni. Aveau conștiința că Rușii i-au scăpat de robia de păgâni (Turci). Fără Biserică, școală, bănci, organizație politică, presă. Alfabet rusesc. Organizația socială - anațională (boierime, preoțime, țărâtime). Ce se ridică din țărâtime devenea internațional. Satele în întuneric, orașele în mâinile Evreilor.

4. Mirajul Rusiei. Cuvântările lui Pelivan. Noi, în Transilvania, uram cultura ungu-rească.

5. Milă și dispreț pentru România «catolică», franțuzită, cu țărâtime păcătoasă, cu boieri fără inimă.

6. Vine războiul. Pentru cucerirea Țarigradului, România în locul Bulgariei, ocrotită de Rusia. Moscalii moldoveni trup și suflet pentru țar. Pe frontul românesc ei nu simt fiorul național. Excepții, Murafa, Buzdugan. În piața Unirii din Iași, își aveau soldații localul lor, cu inscripții rusești. Nu-i știa nimeni. Eu am pus prima inscripție românească, la finea lui august (1917).

7. Revoluția. Lipsa de simț politic. O comparație cu Ardealul și Bucovina în momentul izbucnirii revoluției.

8. Moldovenii nici nu se gândesc să ia ei în mână frânele. Căci revoluția era socială, nu națională. Dar o revoluție socială însemna că granițele Rusiei vor rămâne tot la Prut. Steagul roșu.

9. Forțele care se constituie în Basarabia. Primele două săptămâni, nimic. Apar, rând pe rând: 1. Societele soldaților și muncitorilor din Petrograd (mulți Evrei), 2. Forțele basarabene de la Svobodnaia Bessarabia, 3. Boierimea.

Ce voiau ele? Republică federativă, dreptul poporului la pământ și drepturi. Formidabila literatură de propagandă politică.

10. Ce te faci, Moldovene? Fiii tăi pe front și la Petrograd, cu internaționalistii. Nici-un bărbat politic, nici-o inițiativă. Te mulțumește programul socialist-revoluționar?

11. Pe front încep fraternizările cu Rușii, ca Basarabeni, nu ca Moldoveni.

12. Acasă, zăpăceală, lipsă de curaj, teama de Siberia; tendințe culturale în loc de politice.

13. Porunca vremii: izolare națională, unire națională, organizare politică.

14. Moldovenii singuri nu puteau nici concepe, nici realiza așa ceva.

15. Intervine factorul general românesc. Nu România, care era zdrobită și compromisă, ci românismul.

16. Trebuia formată și călită conștiința națională, prin cultură. Cursuri, «Școala moldovenească», «Ardealul», concerte etc. Biblioteci, librării, și Ardeleni și Bucovineni, apoi și din Regat. Alfabetul.

17. Miracolul puterii culturii. Au fost câștigați învățătorii și preoții, ofițerii și studenții. Era un elan românesc admirabil.

18. Formarea cohortelor.

29. Proclamarea autonomiei. Trucul cu Vrem, vrem, vrem.

20. Sfatul Țării.

21. Republica și Independența.

22. Unirea Basarabiei în cadrul unirii tuturor Românilor. Singura formulă admisă de psihologia poporului. Asta garantează democratizarea vieții.

23. De la Republică la Monarhie.

Totuși, paralel cu întărirea ideii românești la conducători, în mase prinde grozav bolșevismul.

24. 6 ianuarie 1918, examenul Basarabiei. Singura ramură românească bolșevizată.

25. România trebuia să intre și să ducă în Rusia ordinea și, deodată cu ea, steagul tricolor, pe care-l purtase peste hotarele Ardealului.

26. Cum a fost primită și cum s-a purtat armata română.

27. Pacea de la București accelerează unirea Basarabiei. Unire sau anexiune?

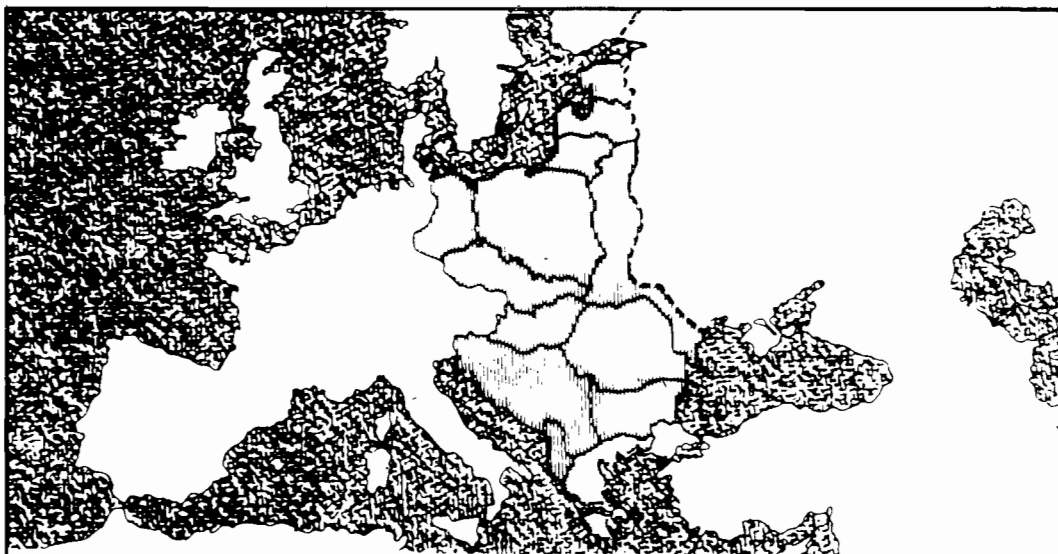
28. Nu era nevoie de forțarea unirii. Ea fusese declarată la 24 ianuarie de frunțași și de studenți, apoi de învățători, apoi de zemstve. Ea venea de la sine, toamna, cu unanimitate.

Ciobanu: «A fost o mare nenorocire pentru Basarabeni că ei au fost de aceeași credință ca și Rușii, ceea ce a adus poate la oarecare apropiere a intelectualilor cu Rușii, la indiferențismul acestor intelectuali față de problemele naționale. În chestia deznaționalizării, Rușii au reușit mai mult la popoarele de o credință cu ei; Polonezii, de exemplu, popor slav, înrudit cu acel rus, și-au păstrat naționalitatea și cultura, mulțumită faptului că ei au fost catolici. Cultura românească în Basarabia a avut părțile ei slabe; ea s-a abătut de la matca ei naturală; ea și-a rupt, grație regimului rusesc, legăturile, aproape cu desăvârșire, cu țările românești».

Pelivan: «Noi, intelectualii, în cea mai mare parte, suntem produsul științei, literaturii, artei, muzicii, teatrului rus. Pușkin, Lermontov, Dostoievski, Dobroliubov, Tolstoi, Turgheniev, Mihailovschi, Belinski, Dobroliubov, Pisarev, Ciaicovschi, Rubinstein, Glinka, Repira, Aivazovschi și alții, au lăsat urme adânci și neșterse în sufletele noastre.

Suntem noi de vină că am sorbit din aceste izvoare de cultură și educație? Suntem noi de vină că de la școala rusă am moștenit idealismul curat, care în cele din urmă ne-a dus la unirea cu Patria Mamă, și democratismul sincer și profund, care ne-a făcut să înfăptuim reforma agrară?» («Frăția Românească», 30.I.1921).

Va urma

Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii

SUMARUL

I. Veverca, <i>Perestroica și Budapesta</i>	1
Profesorului I.C. Drăgan, <i>Premiul european Lorenzo il Magnifico</i>	2
T.V. Bădescu, <i>Biruința unei cauze drepte</i>	3
Ec. Săndulescu, <i>Asimilarea folclorului în opera lui Eminescu</i>	4
T.V. Bădescu, <i>Golden Age University</i>	8
Nicolae Baciu, <i>Politica americană după moartea lui Roosevelt</i>	9
Simon Telkes, <i>Cum să maghiarizăm numele de familie (Fine)</i>	13
Aurel D. Câmpeanu, <i>Istoria nu-i scrisă pe hazard</i>	15
Onisifor Ghibu, <i>Gânduri pe tema Basarabiei</i>	16

EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC

Direzione: Foro Traiano 1/A, Roma, Tel. (06) 679.77.85 - Direttore responsabile: Sabino d'Acunto

Redazione: Via Larga 11, Milano - Reg. Tribunale Roma n. 17281 del 31.5.1978 e del 3.6.1988

Periodico mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo 70%